

"היו צריה לראש". כי בכל בריה שבעולם הקליפה קדמה לפרי, כמו יעקב ועשו, יצא עשו הראשון²⁰, אף שיעקב קדם ליצירה²¹, מכל מקום קדם עשו תחילה לצאת, כי עשו נטל העולם הזה ויעקב העולם הבא. וקדם ליצירה, כי תחילת המחשבה היא סוף המעשה בענין תכלית, ותכלית העולם הזה הוא העולם הבא²². "וידו אוחות בעקב עשו"²³ - כי אף בעולם הזה יטול יעקב בסופו, והוא לימות המשיח, ולכך נקרא בעקבות משיחא. ואף אומות העולם

פירוש הגר"א על כמה אגדות – שבת דף עז

צאני צאן מרעייתי, ועשו נטל העולם הזה ויעקב העולם הבא (תד"א זוטא פי"ט), כמ"ש (בראשית כה, כה) ויצא הראשון וגו', פי ראשון בגדולתו בעולם הזה. ואחר כך יצא יעקב לירש עולם הבא, וידו אוחות בעקב עשו (שם פס' כו), פי שאפילו מחלקו של עשו שהוא בעולם הזה נטל בסופו, שהוא ימות המשיח (ב"ר פר' עח, יד, ודב"ר פר' א, כ), ולכן נקרא בעקבות משיחא (סוטה מט, ב), על שם וידו אוחות בעקב. וז"ש מ"ט עיזי מסגי ברישא, מדוע נטל עשו חלקו קודם.

וא"ל כברייתו של עולם כי כל בריה שבעולם קליפתו קודם אל הפרי, ברישא חשובא והדר נהורא, כמ"ש (בראשית א, ב) והארץ היתה תה"ו ובה"ו וחש"ך על פני תהו"ם, שהן ארבע גליות שגלו ישראל (ב"ר ב, ה), ואח"כ ורוח אלהים מרחפת (בראשית שם), שהוא רוחו של משיח (ב"ר ב, ד, זוהר ח"א קצב, ב), ויהי אור (שם פס' א), זהו האור שנגנו לצדיקים לעתיד לבוא (חגיגה יב, א).

צדקת הצדיק אות מו

כ. אבל על זה אמרו הקדמונים מאמר חז"ל (בפסחים פו:): כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא. ולא לחנם כתבה תורה ענין המעפילים בפרשת שלח, אשר כבר האמינו בדברי משה, ולמה לא שמעו לו בזה שאמר להם אל תעלו וגו', אלא שהם חשבו שזה בכלל חוץ מצא. ועיין בזה (ח"ג קס.) המליץ כל ענין מרגלים על התורה, והיה העונש שלא ישיגוה. ועל זה העפילו לעלות אף נגד רצון השי"ת, כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין קה.) חוצפתא מלכותא בלא תגא⁹. [ולמדוה מבלעם שאח"כ הסכים השי"י, כי בלעם נסתכל עד עקבתא דמשיחא ולכך ידע סוד זה.] פירוש כידוע מלכות הוא כנסת ישראל, וכתר הוא שורש רצון השי"י, ורוצה לומר ממשלה מעצמו בלי רצון הרוצים, והתקרבות כנסת ישראל מעצמם. והם לא הצליחו בזה מפני שאכלוה פגה, כמו שאמרו ז"ל (סוטה מט:): בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא, שאז הוא העת לזה [ולעתיד] — נקבה תסוכב גבר ואין כאן מקומו]. ולכך אמר להם משה והיא לא תצלח נראה שעצה היא אלא שלא תצלח, ודייק והיא, שבכל מקום דרשו רז"ל היא ולא אחרת, שיש זמן אחר שמצליח והוא זמננו זה שהוא עקבי משיחא.